

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Komisija za varstvo gorske narave
Usposabljanje za: VARUHINJO GORSKE NARAVE

Seminarska naloga

OBISKANOST GORA V POREČJU SOČE

Mentor: mag. Borut PERŠOLJA

Avtorica: Neža MAHORČIČ
PD Nova Gorica

KAZALO

I. UVOD	str. 3
II. KRATKO O SOŠKI DOLINI	str. 5
SPLOŠNO	str. 5
GEOLOGIJA	str. 6
PODNEBJE	str. 6
RASTJE IN ŽIVALSTVO	str. 7
JULIJSKE ALPE	str. 8
III. ANALIZA POROČIL O AKTIVNOSTIH VODNIKOV PZS PLANINSKEGA DRUŠTVA NOVA GORICA	str. 10
PD NOVA GORICA	str. 10
GORE V POREČJU SOČE	str. 10
POROČILA O AKTIVNOSTIH VODNIKOV	str. 11
PLANINSKI KOLEDARČEK PZS	str. 13
IV. ZAKLJUČEK	str. 16
V. LITERATURA	str. 19

I. UVOD

Človek je že od nekdaj zahajal v gore. V začetku so bili to predvsem lovci, zeliščarji, iskalci rudnin in drugi, ki so v ta strmi in težko dostopni svet zahajali vsak s svojim namenom. "Gorske pokrajine so namreč območja pomembnih virov pitne vode, obnovljivih virov energije, rudnin, gozda in kmetijskih pridelkov"¹. Namen prvotnih "obiskovalcev" gora je bilo predvsem preživetje, "še le v zadnjih desetletjih so gorske pokrajine postale turistično in športno rekreativno območje, ki ga vsako leto obišejo milijoni ljudi"².

Eno izmed najbolj obiskanih gorskih območij v Sloveniji je zagotovo Soška dolina (predvsem njen zgornji del) in vrhovi, ki se dvigajo nad njo in njenimi pritoki (npr. Koritnica, Lepenjica, Tolminka, Idrijca, Vipava). V svoji seminarski nalogi bom poskušala na podlagi Poročil o aktivnosti vodnikov PZS, delujočih v Planinskem društvu Nova Gorica, za leti 2001 in 2006 ter na podlagi Planinskega koledarčka PZS za leti 2001 in 2006 analizirati, na katere vrhove v omenjenem območju je organiziranih največ izletov oz. vodniki PZS največkrat zahajajo sami ali v spremstvu. S povečanim obiskom je povezana tudi nosilna sposobnost določenih gora, tj. zmogljivost narave glede na večjo stopnjo človekovih obremenitev, pri kateri se njeno naravno ravnovesje še ne poruši. Vplivov na gorsko naravo je veliko: Čeprav gornišstvo velja za naravi prijazno dejavnost, se prvi problemi lahko pojavijo že pri sami hoji. Vsak korak pomeni določeno obremenitev podlage (pri vzponu znaša ta obremenitev 40 kPa ali 4 N/cm²). Ob stalnih obremenitvah v daljšem obdobju se spreminja sestava tal, končni rezultat pa je zbitost in neporaščenost tal. Na takšnih tleh se pojavi vodna erozija. Pogosti so še drugi ekološki problemi, na primer onesnaževanje voda, ravnanje z odpadki, hrup, promet v alpskih dolinah in na prelazih.

V svoji seminarski nalogi sem se osredotočila predvsem na registrirane vodnike, ki delujejo v okviru PD Nova Gorica, saj bi bil pregled poročil vseh vodnikov PZS preveč obsežno in zahtevno delo. Vseh registriranih vodnikov PZS je bilo v letu 2006 okrog 1500. Za območje gora v porečju Soče sem se odločila med drugim zato, ker tudi

¹ Planinska šola - učbenik (2005), Geografija gorskega sveta, str. 123.

² Ibid.

sama izhajam iz PD Nova Gorica in bi želela s svojo seminarsko nalogo koristno prispevati k delovanju svojega društva. Na podlagi rezultatov analize bo razvidno, katere gore (predvsem Zgornjega posočja) so najbolj obiskane in jim je potrebno posvetiti največ pozornosti z vidika spoznavanja, varovanja in ohranjanja gorske narave. K temu lahko veliko pripomore tudi samo PD, predvsem pa njegovi vodniki PZS.

II. KRATKO O SOŠKI DOLINI

SPLOŠNO³

Soška dolina, imenovana tudi Posočje, obsega zahodni del Slovenije v porečju Soče in njenih pritokov Lepenjice, Tolminke, Idrijce in Vipave. Visokogorska pokrajina v Julijskih Alpah se znižuje prek visokih kraških planot (npr. Banjšice, Trnovski gozd in Nanos) do Goriškega polja. Glavno obeležje daje pokrajini reka Soča, ena najlepših alpskih rek, ki je v celoti dolga 138 km.

Zgornje Posočje je razdeljeno na Bovško, Kobariško in Tolminsko. Bovško obsega globoko zarezano povirne doline, nad katerimi se dvigajo strmi vrhovi in planine, primerne za planinsko pašništvo. Kaninsko pogorje je znano po visokogorskem krasu z močnimi izviri in najglobljimi kraškimi brezni v Sloveniji.

Ob Idrijci se Posočje širi proti vzhodu v globoko zarezano doline Idrijskega in Cerkljanskega hribovja, ki na jugu preide v visoke kraške planote (Banjšice, Trnovski gozd) z razbrazdanim površjem. Čez visokogorski prelaz Vršič se odpira v Savsko dolino, ob Idrijci v Ljubljansko kotlino, ob Vipavi pa se navezuje na osrednjo Slovenijo.

V Posočju je veliko značilnih dolin, ki so nastale z delovanjem tektonskih sil, ledenika, pobočnih procesov denudacije⁴ in erozije, kraških pojavov ter součinkovanja navedenih dejavnikov. Prvotno dolino v zgornjem delu je oblikoval ledenik, veliki podori in pobočno preoblikovanje so jo bistveno spremenili, ponekod (npr. pri Serpenici) je lepo vidna v obliki črke U oblikovana ledeniška dolina. Med Mostom na Soči in Solkanom je reka v krasu izdolbla prebojno dolino, ponekod pravo deber, ob spodnjem toku pa nasula prostrano ravan.

³ Povzeto po Posočje A-Ž, Enciklopedični priročnik za popotnika (2002), str. 33-34, 86-87.

⁴ *Denudacija* je proces preoblikovanja površja, ki nastane zaradi odnašanja prepereline kot posledica delovanja ledu, vode in vetra. Temeljni dejavniki pri jakosti denudacije so topografija, značilnosti kamninske podlage in prepereline, podnebje, tektonske značilnosti, aktivnosti človeka ter živali in prisotnost rastlinske odeje. Denudacijo povzročajo trije razmeroma samostojni preoblikovalski procesi, in sicer udarjanje dežnih kapelj, površinsko odtekanje in spiranje ter odtekanje skozi preperelino. (Vir: Denudacija, URL: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Denudacija>)

GEOLOGIJA⁵

Geološko spada Posočje k Južnim Alpam oz. Dinaridom. Najstarejša, paleozojska kamnina je sivi apnenec v širši okolici Idrije in na JV Cerkljanskega hribovja. Ob globokih prelomih so se pojavile vulkanske kamnine. Na začetku zgornjetriasne dobe je na območju Julijskih Alp nastala plitvomorska Julijska karbonatna plošča; Dinarska karbonatna plošča južno od nje gradi vzpetine in planote Matajur, Banjšice, Trnovski gozd in Kras. Apnenec se je pozneje ponekod spremenil v dolomit. V začetku kredne dobe so v Julijskih Alpah nastale flišne plasti.

V zgornjem pliocenu in strejšem pleistocenu so nastali več deset kilometrov dolgi dinarski prelomi v smeri SZ-JV. Najbolj znan med njimi je Idrijski prelom. V pleistocenski poledenitvi je ledeni pokrov pokrival celotne Julijske Alpe, kjer so ledeniki segali v vse doline. Osrednji ledenik je polzel po dolini Soče in odložil kamniti drobir v obliki moren. V holocenu so se na zakraselem površju razvili kraški pojavi. Iz tega časa so gruščnata melišča pod strmini gorskimi pobočji in pod strmini ostenji v visokogorju. Neprepustno površje so vodotoki razčlenili z dolinami in grapami, nastala so prodišča in ilovnati nanosi. Soča je prodnate odkladnine marsikje preoblikovala v terase.

V Posočju je šest visokogorskih jezer, tri Kriška (Spodnje, Srednje, Zgornje) in tri Krnska (Dupeljsko, Krnsko in Jezero v Lužnici). Tu so še Sedmera triglavska jezera (npr. Ledviča ali Dvojno jezero), iz katerih zagotovo preko zapletenega sistema podzemnih vodotokov del voda odteka v reko Sočo. Vsa jezera so razglašena za naravne spomenike, zelo pomembna za varstvo narave in naravoslovje nasploh.⁶

Ostanki visokogorske terciarne uravnave so Kaninski, Rombonski, Kriški, Krnski in Triglavski podi, kjer prevladuje zakraselo površje z globokimi brezni in jamami ter površinskimi kraškimi oblikami (škraplje, žlebiči).

Tako razgibano in razčlenjeno površje je odločilno prispevalo k razvoju številnih dejavnosti v visokogorju.

PODNEBJE⁷

V pokrajinsko izjemno razgibanem in raznolikem Posočju najdemo vse tri glavne tipe slovenskega podnebja: v južnem delu (Soška dolina do Tolminske kotlinice) je

⁵ Povzeto po Posočje A-Ž, Enciklopedični priročnik za popotnika (2002), str. 94-95.

⁶ Ibid., str. 115.

⁷ Ibid., str. 177-178.

razširjeno t.i. zaledno submediteransko podnebje, za katerega so značilne mile zime (posledica toplejših vetrov z morja) in topla poletja. Sredogorski svet in visoke kraške planote imajo zmernocelinsko podnebje s hladnejšimi zimami in zmernimi poletnimi temperaturami. Večja je tudi količina padavin. Najvišji deli sredogorja (glavni greben v Cerkljanskem hribovju), osrčje Trnovskega gozda in visokogorje Julijskih Alp imajo gorsko podnebje z ostrimi zimami in poletnimi temperaturami, ki v povprečju ne presegajo 10°C, ter obilno količino padavin (le-ta narašča proti V in SV).

RASTJE IN ŽIVALSTVO⁸

Pestrost pokrajinskih in podnebnih tipov vpliva tudi na pestrost rastlinskega in živalskega sveta. Večini prvotnih rastlinskih združb je človek skozi stoletja v veliki meri spremenil sestavo. Tako v naravnih kot v umetno spremenjenih biocenozah (življenjskih združbah) se pojavljajo prave sredozemske, pa tudi visokogorske vrste na skrajnih naravnih mejah njihove razširjenosti.

Naravno rastje je nekoč sestavljal gozd (bukov, bukov-jelov in bukovo-macesnov gozd), le visoko v gorah in na dnu velikih globeli Visokega Krasa je prešel v trate. Gozd so ljudje požgali ali izsekali za pašnike, travnike in njive. Na občutljivih legah je erozija odnesla prst, zemljišče je ostalo golo. V zadnjih desetletjih se gorski predeli vse bolj praznijo - predvsem mladi ljudje se selijo v doline, kjer so "prijaznejši" življenjski pogoji. Nekdaj obdelani svet se spet hitro ogozduje (posledica opuščanja kmetijske obdelave), tako da se je zaraslo že veliko planinskih pašnikov, travnikov in njiv.

Največji rastlinski posebnosti sta endemita⁹ hladnikija in idrijski jeglič, ki rasteta le v Posočju. Izmed endemitov Slovenije tu uspevata še kranjski jeglič in blagajev volčin.

V živalskem svetu Posočja sta endemita metulja trentarski rjavček in gorski apolon ter jamske živali. Endemična ribja vrsta jadranskega povodja je soška postrv. Povsod v Posočju so pogosti črni močeradi (živoroden), od kač se na prisojeh pojavlja modras, visoko v gorah pa gad (kamor ga je izrinil modras). V Posočju gnezdi veliko vrst ptičev, največji je planinski orel (vse domorodne vrste ujed so zavarovane). Med velikimi živalmi so najštevilčnejši rastlinojedci: navadni jelen, srna in gams. Na

⁸ Povzeto po Posočje A-Ž, Enciklopedični priročnik za popotnika (2002), str. 183 in 227.

⁹ *Endemiti* so rastlinske ali živalske vrste, ki so razširjene samo na določenih večjih ali manjših območjih, zato je potrebno posvetiti posebno pozornost oz. odgovornost njihovi ohranitvi.

posoških visokih kraških planotah je več območij rjavega medveda, občasno zaide sem tudi volk, zelo pogosto se pojavlja lisica, redkeje divja mačka in ris.

JULIJSKE ALPE¹⁰

Julijske Alpe so najvišja in najbolj prostrana visokogorska skupina v Sloveniji. K Posočju spada južni del, ki se odmika v Sočo. K Julijskim Alpam spadajo tudi robna sredogorska območja, od koder so poleti v visokogorje gonili živino na pašo (npr. Tolminsko, Kobariško, Bovško).

Page:

8

Skupna značilnost Julijskih Alp v Posočju in italijanskega dela Julijskih Alp so velike relativne nadmorske višine, precej večje od tistih na gorenjski strani. To je rezultat intenzivnega erozijskega delovanja rek, ki so v Posočju zaradi bližine Jadranskega morja, ta pomeni t. i. erozijsko bazo (raven, do katere poteka erozija), vrezale globlje doline od rek na severni strani, katerih absolutna erozijska baza (Črno morje) je zelo oddaljena. Nadmorska višina ob izlivu Koritnice in Slatnika v Sočo je le kakih 370 m, nadmorska višina gladine Bohinjskega jezera pa 535 m. Razlike v nadmorskih višinah med severno in južno stranjo Julijskih Alp so še večje, saj je nadmorska višina Tolmina 200 m, nadmorska višina Kranjske Gore pa 809 m. Nadmorska višina vzhodnega roba na gladini Blejskega jezera je 475 m. Zaradi hitrejšega vrezovanja vodotokov so tudi nakloni v posoškem delu večji.¹¹

Vpliv Jadranskega morja se v Posočju prek podnebnih vplivov kaže tudi v rastju. Travnata pobočja segajo tam više kot na Gorenjskem. Taka pobočja so zelo nevarna za proženje snežnih plazov, mokra trava na strmih pobočjih pa je zelo »ugodna« za zdrse.

V Posočju so Julijske Alpe zaradi tektonsko zasnovanih in pozneje zlasti ledeniško preoblikovanih dolin razčlenjene v gorske skupine. Krnsko pogorje in greben Kobariški Stol (dela Zahodnih Julijskih Alp), gorske skupine Mangarta, Jalovca, Bavškega Grintavca, Briceljka, Triglava, Lepega Špičja in Spodnje Bohinjske gore. Simbol primorskega planinstva je Krn (2244 m), ki se strmo dviga nad globoko vrezano Soško dolino in se s svojo južno lego najbolj približa sredozemskemu delu Posočja.

¹⁰ Ibid., str. 116-117, 209.

¹¹ Planinska šola - učbenik (2005), Geografija gorskega sveta, str. 122-142.

Večino površja sestavljata skladovita (spodnjetriasna) apnenec in dolomit, v južnem delu je precej karbonatnih kamnin jurske in kredne starosti.

V osrednjem delu vzhodnih Julijskih Alp, delih Mežakle in Pokljuke, je bil leta 1981 z namenom varovanja naravne in kulturne dediščine razglašen **Triglavski narodni park** (TNP)¹². Posoški del TNP odlikujejo vodni pojavi zelenomodre Soče in pritokov Koritnice, Tolminke ter Lepenjice, ostanki delovanja Soškega ledenika (čelne in bočne morene, balvani v dolinah zgornje Soče in Tolminke, korita), kraški pojavi (podi, globoka brezna in jame), pestro rastlinstvo in živalstvo z endemičnimi vrstami. V park so tako zajete vse doline zgornjega Posočja od Koritnice do Lepene in gore nad njimi, podkrnske planine s Krnom; meja parka se nato spusti skoraj do Tolmina ter se preko Spodnjih Bohinjskih gora "prevali" na bohinjsko stran.

Park sestavljajo osrednje območje, v katerem je varstveni režim najstrožji - tu ima narava absolutno prednost. Naravne življenjske skupnosti naj bi se ohranile na velikem prostoru in čim bolj daleč od človeških vplivov. Človek naj bi prepustil naravo njenim lastnim zakonom in se zadovoljil z vlogo opazovalca - in se veselil neukročene narave. Robna območja so območja, kjer je oblika varstvenega režima bolj mila. Znotraj parka so namreč zajeta tudi stalna naselja in območja, ki jih prebivalci že dolgo izkoriščajo, zato je varovalni režim temu prilagojen.¹³

¹² Kot zanimivost: Dolina sedmerih triglavskih jezer je bila zavarovana že leta 1924.

¹³ Povzeto po: A. Stritar, Julijske Alpe - Gore nad Sočo (1997), str. 13 in W. Guhl, Triglavski narodni park - Gorski raj v Sloveniji (2002), str. 19.

III. ANALIZA POROČIL O AKTIVNOSTIH VODNIKOV PZS PD NOVA GORICA

PD NOVA GORICA

Planinsko društvo Nova Gorica je bilo ustanovljeno leta 1949, ko je Gorica in z njo Slovensko planinsko društvo Gorica zaradi mednarodne določitve nove meje med tedanjo Jugoslavijo oz. njeno federalno republiko Slovenijo in Italijo pripadla Italiji, in ko so na slovenski strani začeli graditi nadomestilo za izgubljeno regijsko središče - Novo Gorico.

Po razvejanosti dejavnosti (mladinski, alpinistični, izletniško-vodniški, propagandni, gospodarski odsek, odsek markacistov in planinske skupine) in številu članstva je največje planinsko društvo v Posočju. Enako velja za njegovo planinsko gospodarsko moč, saj ima v lasti kar pet planinskih koč. Dve v neposredni okolici Nove Gorice (Stjenkova koča na Trstelju (610 m) in Planinski dom Kekec (335 m)) ter tri v Krnskem pogorju (Dom dr. Klementa Juga v Lepeni (700 m), Planinski dom pri Krnskih jezerih (1385 m) in Gomiščkovo zavetišče na Krnu (2182 m)).

GORE V POREČJU SOČE¹⁴

Ko potujemo po dolini reke Soče navzgor, lahko na njenem desnem bregu vzremo vrhove Sabotina, Matajurja in (Kobariškega) Stola - slednja dva predstavljata nekakšno predgorje Julijskih Alp. V skupini Kanina lahko obiščemo kar nekaj gora: Veliki Babanjski Skedenj, Vrh Laške Planje, Visoki Kanin, Prestreljenik, Lopo, Černelske Špice, Rombon, Jerebico ter Nemške glave nad mejnim prehodom na Predelu. Do tu smo spoznavali Zahodne Julijske Alpe, ostali cilji pa spadajo v Vzhodne Julijce. Povzpne se na Mangart, stopimo na samotno Kotovo špico in seveda na Jalovec. Na Loško steno stopimo na treh vrhovih, Briceljku (njen najvišji vrh), Plešivcu in Morežu, osvojimo Svinjak, Bavški Grintavec in Trentarski Pelc. Znani vrhovi Mojstrovka, Prisank, Razor in Triglav spadajo med obvezne in znane cilje večine slovenskih gornikov. Manj znani, a zato nič manj zanimivi niso Velika Tičarica pod Velikim Špičjem, Travnik ali Velika Baba, ki so vsi še del osrednjega triglavskega pogorja. Iz doline Lepene se lahko povzpne na Krnska jezera, od tod pa na Krn, Batognico, Lemež, Krnčico in Lipnik, ki so del krnskega pogorja.

¹⁴ Povzeto po: A. Stritar, Julijske Alpe - Gore nad Sočo (1997), str. 9.

Iz Tolmina nas vodi pot na planino Razor, od tod na Vogel, prelaz Globoko, Tolminski Migovec in druge vrhove. Iz doline Bače se lahko povzpne na Porezen, Črno prst in Rodico.

Iznad Trnovskega gozda se dvigajo Golaki, Poldanovec, Mrzovec, na robu visoke kraške planote Kucelj, Čaven in mogočni Nanos. Če se napotimo proti južni Primorski, uzremo Slavnik.

POROČILA O AKTIVNOSTIH VODNIKOV

Večino dejavnosti v okviru PD opravljajo vodniki PZS, ki so registrirani pri Planinski zvezi Slovenije (PZS). Podlaga za potrditev registracije je *Poročilo o aktivnostih vodnika* (Obrazec VPZS-A03) za preteklo leto, v katero vodnik navede vse nazive, ki jih je pridobil v okviru PZS ter aktivnosti, ki jih je izvedel oz. pri katerih je bil udeležen v preteklem letu. Sestavni del poročila je tudi seznam osvojenih vrhov oz. opravljenih tur.

Omenjena poročila, ki jih hrani Vodniška komisija PZS, so bila podlaga za pripravo analize obiskanosti in z njo povezane nosilnosti gora v porečju reke Soče in njenih pritokov. Pri tem je potrebno pojasniti, da so bila analizirana le poročila vodnikov PD Nova Gorica, in sicer zaradi primerjave za leti 2001 in 2006. Analiza le-teh poročil ne predstavlja povsem realnega stanja, saj v gore omenjenega področja vodijo tudi vodniki PZS drugih planinskih društev, ne le vodniki PZS PD Nova Gorica oz. vodniki PZS planinskih društev Meddruštvenega odbora Posočje. Za (vsaj osnovno) primerjavo so zato nevedeni tudi podatki iz Planinskega koledarčka PZS za leti 2001 in 2006 o izletih v gore Zahodne Slovenije, ki jih organizirajo druga PD v Sloveniji. Povedati je tudi potrebno, da nekateri vodniki PZS v svojih poročilih o aktivnostih ne navedejo vseh tur, ki so jih opravili oz. vrhov, ki so jih osvojili. Kljub temu, da tako pridobljeni podatki ne odražajo povsem realnega stanja glede obiskanosti gora zgoraj omenjenega področja, so lahko podlaga za razmislek oz. opozorilo, ali je potrebno nekaterim območjem posvetiti več pozornosti pri varovanju naravnih lepot in znamenitosti.

Najbolj obiskani vrhovi v letu 2001 in 2006

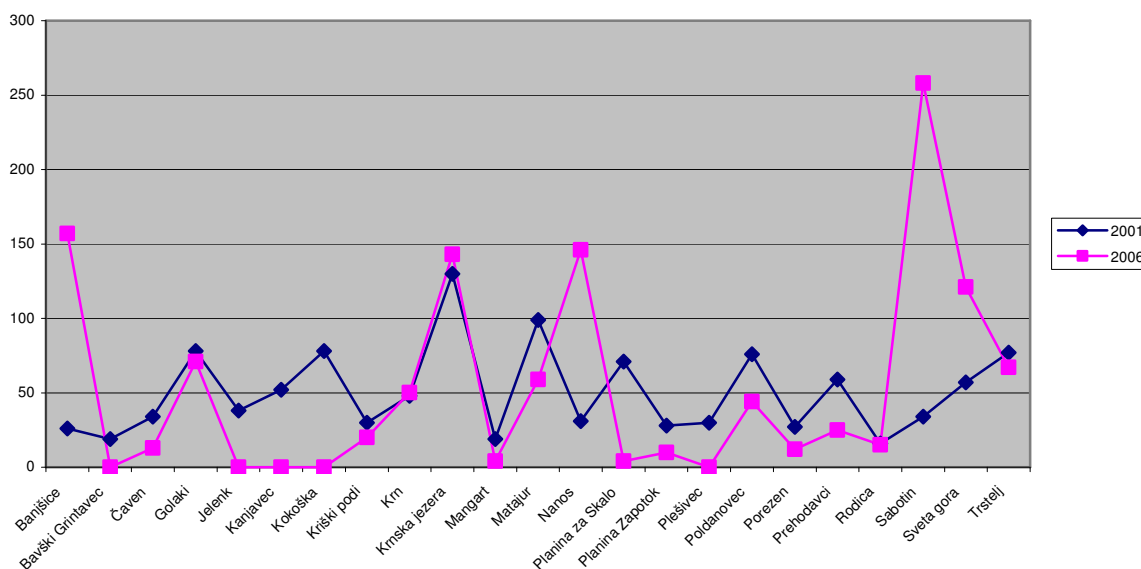
TURA\LETO	2001 (Št. obiskovalcev)	2006 (Št. obiskovalcev)
Banjšice	26	157
Bavški Grintavec	19	0
Čaven	34	13
Golaki	78	71
Jelenk	38	0
Kanjavec	52	0
Kokoška	78	0
Kriški podi	30	20
Krn	48	50
Krnska jezera	130	143
Mangart	19	4
Matajur	99	59
Nanos	31	146
Planina za Skalo	71	4
Planina Zapotok	28	10
Plešivec	30	0
Poldanovec	76	44
Porezen	27	12
Prehodavci	59	25
Rodica	16	15
Sabotin	34	258
Sveta gora (Skalnica)	57	121
Trstelj	77	67
SKUPAJ*	1192	1219

* Skupno število vodenih (organizirani izleti) in nevedenih obiskovalcev.

Obrazložitev: Na podlagi Poročil o aktivnostih vodnikov PZS PD Nova Gorica za leto 2001 sem pripravila seznam vseh vrhov oz. destinacij, ki so bili v tem letu obiskani in število obiskovalcev. Nato sem za primerjavo izbrala vrhove oz. destinacije, ki jih je v omenjenem letu obiskalo 20 ali več planincev. Temu sem dodala število obiskovalcev na izbranih vrhovih oz. destinacijah v letu 2006. Iz tabele je razvidno, da se skupno število obiskovalcev na izbranih planinskih poteh ni bistveno spremenilo - povečalo se je za približno 2,3%. Takšen rezultat je po vsej verjetnosti posledica dejstva, da se nekateri izmed vrhov nahajajo v neposredni bližini Nove Gorice oz. v ne preveliki oddaljenosti in zato predstavljajo priljubljeno izletniško točko. Mnoge izmed njih je mogoče brez posebne nevarnosti (ne gre za tehnično zahtevne vrhove, ki bi zahtevali posebno planinsko opremo) obiskati v vseh letnih časih (tudi pozimi), kar je še dodaten razlog za številčen obisk. Na nekatere vrhove oz. destinacije v letu 2006 po podatkih iz poročil ni bil organiziran noben izlet oz. ga ni obiskal nihče izmed vodnikov, zato pa je bil toliko večji obisk na nekaterih drugih vrhovih.

V bližini Nove Gorice ostajajo najbolj obiskani vrhovi Sabotin, Sv. Gora (Skalnica), Golaki in Trstelj. Prav tako ostaja zelo priljubljen cilj goriških planincev koča pri Krnskih jezerih, ki je vsako leto zelo dobro obiskana. Prav zato je to območje najbolj izpostavljeno negativnim dejavnikom gornišтва, kot so hrup, onesnaževanje okolja (smeti, hrup, izpušni plini), uničevanje življa in drugi. Z okoljevarstvenega vidika bi bilo potrebno razmisliti, ali je smiselno organiziranje izletov v območja, ki so dovolj znana in obiskana brez vodenih izletov.

Primerjava obiska izbranih vrhov v letu 2001 in 2006

PLANINSKI KOLEDARČEK PZS

Iz planinskega koledarčka PZS za leti 2001 in 2006 navajam za primerjavo izlete, ki so jih v gore v porečju reke Soče organizirala druga planinska društva. Povedati je potrebno, da v koledarčku niso navedeni vsi izleti drugih društev v omenjene gore, saj je stvar presoje vsakega PD ali bo te podatke posredovalo PZS ali ne, pa tudi navajanje vseh izletov bi bilo preveč obsežno in s tem nepregledno. Predpostavljam, da so v omenjenih koledarčkih tako navedeni le "najpomembnejši izleti", npr. razni spominski in vsakoletni tradicionalni pohodi, pohodi ob posebnih obletnicah, ipd. V tabeli je navedena akcija in kot zanimivost organizator (PD), ki jo je izvedel.

Planinski koledarček 2001		Planinski koledarček 2006	
Naziv akcije, kraj in namen	Organizator	Naziv akcije, kraj in namen	Organizator
6. zimski pohod na Čaven	PD Ajdovščina	11. zimski pohod na Čaven	PD Ajdovščina
Pohod na Poldanovec	PD Nova Gorica	Nočni pohod na Javornik	PD Javornik Črni vrh
Po Vojkovih poteh na Nanos	PD Podnanos	Po Vojkovih poteh na Nanos (23. zimski vzpon na Nanos)	PD Podnanos
Po kavernah Soške fronte nad Novo Gorico	PD Nova Gorica	Po Bričevi poti na Trstelj	PD Nova Gorica PS Dornberk
Zimski pohod na Porezen	PD Cerklje	31. zimski pohod na Porezen	PD Cerklje
8. pohod po stopinjah Valentina Staniča	PD V. Stanič Kanal	13. pohod po stopinjah Valentina Staniča	PD V. Stanič, Kanal
Tradicionalni pohod na Golobar	PD Bovec, LD Čezsoča	Tradicionalni spominski pohod na Golobar	PD Bovec
Tradicionalno srečanje na Kaninu	PD Bovec	Velikonočni pohod Mala gora	PD Ajdovščina
Tradicionalno srečanje na planini Razor	PD Tolmin	Pohod na Krn	PD Kobarid
8. letni pohod na Čaven	PD Ajdovščina	Družne Sabotinske planinske poti	PD Nova Gorica
Izlet na Mangart	PD Mozirje	Tradicionalno srečanje na planini Sleme	PD Tolmin
Srečanje planincev na Poreznu	PD Cerklje	Tradicionalni pohod na Jelenk	PD Idrija
Kanin	PD Zlatarna Celje	Pohod na Jelenk in Kres	PD V. Stanič Kanal
Triglav-Mangart	PD Liboje	Tradicionalno srečanje planincev na planini Razor	PD Tolmin
Spominski pohod na Golak	PD Ajdovščina	13. letni pohod na Čaven	PD Ajdovščina
Pohod po Banjšicah	PD Nova Gorica	Srečanje planincev na Mangartskem sedlu	PD Bovec
Vitovska krožna pot	PD Nova Gorica	Srečanje planincev na Poreznu	PD Cerklje
4. tradicionalni pohod "Krn - pot spomina 1918-	Organizacijski odbor (PD Nova Gorica)	Srečanje planincev na Črni prsti	PD Podbrdo

2001"			
Pohod na Jelenk	PD V. Stanič Kanal	Pot po Banjšicah	PD Nova Gorica, TD Banjšice
Tradicionalni pohod na Javornik	PD Javornik - Črni vrh nad Idrijo	Vitovska krožna pot	PD Nova Gorica PS Šempas
		Pot spomina - Krn	PD Nova Gorica
		Miklavžev pohod na Krasji vrh	PD Kobarid
		9. pohod na Jelenk	PD V. Stanič Kanal
		Zimski pohod na Javornik	PD Javornik - Črni vrh
		Spominski pohod na Golak	PD Ajdovščina
Skupaj v letu 2001: 20 akcij		Skupaj v letu 2006: 26 akcij	

Komentar: Vsebina tabele potrjuje uvodno domnevo, da vsebuje Planinski koledarček predvsem tradicionalne pohode različnih planinskih društev, ne pa vseh izletov, ki jih organizira določeno planinsko društvo. Slednje verjetno tudi ni namen Planinskega koledarčka, temveč je slednji predvsem ponuditi splošne oz. pomembnejše informacije o planinskih akcijah.

Iz tabele je tudi razvidno, da večino izletov v gore porečja Soče organizirajo prav planinska društva, ki spadajo v Meddruštveni odbor Posočje, tj. društva, ki imajo svoj sedež v dolini reke Soče ali njenih pritokih. Njihovi vodniki PZS so tako najboljši poznavalci "domačih" gora. Prav tako lahko vidimo, da ne gre za najbolj zahtevne, temveč za lažje dostopne in tako bolj obljudene vrhove oz. destinacije, ki so lahko zaradi množičnega obiska bolj "obremenjeni" - večje onesnaževanje (smeti), uničevanje gorske krajine (bližnjice, trganje in nabiranje gorskega cvetja - predvsem zaščitenih vrst, vznemirjanje živali, itd.).

IV. ZAKLJUČEK

Analiza Poročil o aktivnostih vodnikov PZS PD Nova Gorica in Planinskega koledarčka za leti 2001 in 2006 je pokazala, da se število obiskov gora v porečju Soče v omenjenih letih ni bistveno spremenilo - porast števila obiskovalcev je bil minimalen. Takšen rezultat je po vsej verjetnosti posledica dejstva, da je bilo planinstvo od nekdaj priljubljeno, saj omogoča neposreden stik človeka z naravo in njenimi "prebivalci". Ta potreba se kaže še posebej v sedanjem času, ko je človek ugotovil, da je s svojim načinom življenja in delovanja skoraj povsem izgubil stik z naravo in začel ogrožati njen obstoj, s tem pa tudi samega sebe.

Vrhovi, ki se dvigajo nad Sočo in njenimi pritoki predstavljajo enega zadnjih dokaj neokrnjenih predelov Slovenije. Prav zaradi svojih lepot vsako leto privabljajo številne obiskovalce. Pomenljiv je podatek, da smo nekoč "v gorah lahko opazovali sankanje, turno smučanje, alpsko smučanje, alpinizem, planinstvo in lov"¹⁵. Danes lahko v gorskem svetu izbiramo med več kot sedemdesetimi (70!!!) različnimi dejavnostmi. Prav zato si moramo danes "prizadevati za turizem, ki temelji na naravnih vrednotah in ne posega agresivno v naravo, hkrati pa zagotavlja dohodek predvsem domačemu prebivalstvu. Rekreatija, ki jo tak turizem vključuje, ohranja naravne vire in človeka duhovno povezuje z naravo."¹⁶

Večina gora nad Sočo in njenimi pritoki je vključenih v območje Triglavskega narodnega parka, ki z namenom ogranjanja naravne in kulturne dediščine postavlja dokaj stroga pravila obnašanja, določena v Zakonu o Triglavskem narodnem parku. Z namenom varovanja gorskih območij, katerih ogroženost narašča zaradi vse večjega obiska, je skupščina PZS leta 1999 sprejela **Vodila o delu Planinske zveze Slovenije in planinskih društev**¹⁷. Gre za dokument, ki je nastajal več let in s katerim je planinska organizacija opredelila svoj nadaljnji razvoj - določila cilje in sprejela nova izhodišča za skupno ravnanje vseh obiskovalcev gora in gorskih območij. Pri vsem tem pa je najbolj pomembno, da takšna prizadevanja ne ostanejo le na papirju, temveč da se čim prej in čim bolj učinkovito prenesejo tudi v prakso. Vodniki PZS, ki imajo neposreden stik z obiskovalci gora, lahko s posredovanjem

¹⁵ Planinska šola - učbenik (2005), Gorska pokrajina, str. 140.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Vodila pri delu PZS in PD, URL: <http://www.pzs.si/mk/vodila.htm>

svojih znanj in izkušenj širijo zavest o odgovornem obnašanju v gorah in o spoznavanju planinstva kot načina življenja. Le-tega zaznamujejo različne oblike gibanja v vseh letnih časih, spoznavanje in raziskovanje ter doživljanje gora.

Zaradi tega bomo vodniki PZS podpirali in vzpodbujali zakonsko zaščito gorskih območij, obenem pa se bomo pri svojem delu držali naslednjih pravil:

- Planinska društva naj ne organizirajo množičnih izletov, pohodov in tur v močno obljudene predele in naj ne vodijo stotin ljudi v območja s krhkim naravnim ravnotežjem.
- V planinskih organizacijah podpiramo prizadevanja za omejitev individualnega avtomobilskega prometa v visokogorskih dolinah. V vsakem primeru moramo preprečiti neposreden dostop do planinskih koč z avtomobili. Pametna omejitev avtomobilskega prometa v gorah bi obenem omogočila odpiranje novih delovnih mest zaradi potreb po prevoznih uslugah. Prizadevali si bomo za vzpostavitev prevozov iz ene doline v drugo oz. z ene izhodiščne točke na drugo, da bi s tem vzpodbudili prečenja vrhov, vzpone na vrhove in sestope v drugo izhodišče.
- Turistični obisk gora je potrebno razpršiti po prostoru in v času. Nove predele, kamor želimo usmeriti ljudi, moramo opremiti s potmi, zemljevidi, vodniško literaturo ter poskrbeti za primerno vodniško službo. Vendar mora biti vsak poseg v naravno okolje (nova pot, nova koč, novo plezališče) predhodno naravovarstveno pretehtan, dopusten in dovoljen.
- V nekatere najbolj ogrožene predele ne bomo vodili organiziranih izletov oz. se bomo prostovoljno odrekli planinskim aktivnostim. Primer takega ravnanja je naravovarstveni režim v plezališčih na območju Kraškega roba.
- Iz leta v leto je bolj aktualno vprašanje uporabe lahkih in ultralahkih letal, motornih zmajev in helikopterjev v gorskem svetu. Nasprotujemo vsakemu širjenju letaliških zmogljivosti v alpskem svetu in zahtevamo, da se motorni zračni promet nad slovenskimi gorami čim bolj omeji. Nasprotujemo tudi uporabi helikopterja v gorskem svetu za turistične in smučarske namene.
- Nasprotovali bomo "elektronskemu" onesnaževanju gorskega prostora. Podpiramo pokritost gorskega sveta z omrežjem mobilne telefonije, svoje člane in druge obiskovalce pa bomo navajali, da bodo to moderno sredstvo uporabljali v gorah le v nujnih primerih.

Vsi obiskovalci gora se moramo zavedati, da gore niso naša last, ampak kot radi rečemo, smo si jih sposodili od naših otrok, zato se moramo še posebej truditi, da jih ohranimo v čim bolj "naravnem" stanju, brez nepotrebnih posegov moderne civilizacije. S svojim do narave in njenih prebivalcev prijaznim obnašanjem bodimo v zgled in ponos sebi in drugim.

V. LITERATURA

I. ENCIKLOPEDIJE, VODNIKI IN PRIROČNIKI

1. Več avtorjev, Posočje A-Ž, Enciklopedični priročnik za popotnika, Zbirka *Slovenija Total*, Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2002
2. Andrej Stritar, Julijske Alpe 2. del, Gore nad Sočo, Planinski vodnik, Sidarta, Ljubljana 1997
3. Wolfram Guhl, Triglavski narodni park, Gorski raj v Sloveniji, Mohorjeva založba, Celovec-Ljubljana-Dunaj 2002
4. Več avtorjev, Planinska šola - učbenik, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana 2005
5. Planinski koledarček 2001, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana 2001
6. Planinski koledarček 2006, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana 2006

II. VIRI IZ MEDMREŽJA (INTERNETA)

1. Denudacija, URL: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Denudacija>
2. Predstavitev društva, URL: <http://planinsko-drustvo-ng.si/index.php?q=predstavitev>, 8.8.2007
3. Vodila pri delu PZS in PD, URL: <http://www.pzs.si/mk/vodila.htm>